

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

FINANCIAL ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE AND WAYS OF ITS ENHANCEMENT

Бєлялов Т.Е.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
та фінансово-економічної безпеки,
Київський національний університет технологій та дизайну

Корінь І. В.

магістр,
Київський національний університет технологій та дизайну

У статті досліджено та узагальнено теоретичні засади щодо фінансово-економічної безпеки підприємства. Систематизовано основні підходи до сутності поняття «фінансово-економічна безпека підприємства». Підтверджено критеріальний підхід до визначення «фінансово-економічна безпека підприємства». Узагальнено об'єкти фінансово-економічної безпеки підприємства. Обґрунтовано основні напрями підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, фінансова безпека, загрози, управління, захищеність.

В статье исследованы и обобщены теоретические основы относительно финансово-экономической безопасности предприятия. Систематизированы основные подходы к определению понятия «финансово-экономическая безопасность предприятия». Подтвержден критериальный подход к определению «финансово-экономическая безопасность предприятия». Обобщены объекты финансово-экономической безопасности предприятия. Обоснованы основные направления повышения уровня финансово-экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность, финансовая безопасность, управление, защищенность.

Studied and generalized theoretical foundations on financial and economic security of the enterprise. The main approaches to the essence of a concept of financial and economic security of the enterprise are systematized. A criterial approach to the definition of financial and economic security of the enterprise is grounded. Objects of financial and economic security of the enterprise are generalized. The main directions for improving the level of financial and economic security of the enterprise are substantiated.

Keywords: financial and economic security, financial security, threats, management, security.

Постановка проблеми. У час поглиблення фінансової кризи підприємства намагаються проваджувати ефективну антикризову політику. Фінансова система як джерело акумуляції сучасних кризових явищ, що поширюються надалі на всі сфери економіки, взагалі вимагають формування нових інструментів забезпечення їхньої фінансово-економічної безпеки.

Постійне підвищення ризиковості господарської діяльності може спричинити значне зниження рівня фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, а в майбутньому призвести до банкрутства, і потребує від кожного суб'єкта господарювання створення досконалої системи фінансово-економічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки все більша кількість науковців привертає свою увагу дослідженню економіч-

ної безпеки підприємства і фінансової безпеки, як її складової. Вагомий внесок у розвиток безпекознавства на рівні підприємства зробили науковці, серед яких І. Бланк, А. Загородній, Т. Васильків, І. Мойсеєнко, О. Марченко, С. Покропивний та інші.

Результати досліджень науковців поза сумнівом мають високу науково-теоретичну та практичну цінність, оскільки обґрунтовують категорійний та методологічний апарати. Не так давно було введено поняття «фінансово-економічна безпека» й економісти й досі не дійшли згоди щодо найбільш точного та найбільш повного формулювання цієї дефініції.

Метою статті є узагальнення теоретичних положень щодо сутності фінансово-економічної безпеки, її складових та напрямів забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Враховуючи наукові здобутки у сфері фінансово-економічної безпеки, слід констатувати, що поняття «фінансово-економічна безпека підприємства» є складним і комплексним. Його найчастіше трактують як сукупність заходів, які забезпечують платоспроможність підприємства та ліквідність його оборотних активів; як організацію всіх видів діяльності підприємства з метою підвищення його ефективності; як кваліфікацію, компетентність та активність менеджерів; як ефективність використання всіх видів ресурсів; як механізм попередження внутрішніх та зовнішніх загроз, які можуть спричинити збитки тощо [1].

Метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є досягнення найвищої ефективності, стабільності його функціонування і створення передумов для подальшого розвитку шляхом своєчасного виявлення, а також запобігання зовнішнім і внутрішнім небезпекам і загрозам.

Досліджуючи питання щодо поняття «фінансово-економічна безпека підприємства» необхідно акцентувати увагу на тому, що законодавчо це питання не закріплене. На доктринальному рівні існує велика кількість підходів до визначення поняття «фінансово-економічна безпека підприємства» [2].

Окремі автори ототожнюють поняття «фінансово-економічна безпека» з економічною або фінансовою безпекою.

Так, З. Варналій трактує поняття «фінансово-економічна безпека» в аспекті економічної безпеки: «Це результат комплексу складових, орієнтованих на усунення фінансово-економічних

загроз функціонування та розвитку підприємства і забезпечення його фінансової стійкості й незалежності, високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу, оптимальності та ефективності організаційної структури, правового захисту діяльності, захисту інформаційного середовища, комерційної таємниці, безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів» [3].

С. Фролов, О. Козьменко, А. Бойко та ін. [4] визначають фінансово-економічну безпеку як такий фінансово-економічний стан, який створює захищеність його фінансово-економічних інтересів від негативного впливу внутрішнього і зовнішнього середовища та створення сприятливих фінансово-економічних умов для успішної діяльності та стійкого розвитку суб'єктів господарювання.

Проаналізувавши основні підходи авторів, які виділяють фінансово-економічну безпеку із системи економічної безпеки підприємства, можна виділити характерні риси варіантів формування такого поняття, пов'язані зі збалансованістю фінансових потоків і розрахункових відносин, стійкістю і стабільністю фінансово-економічного стану підприємства, кількісно та якісно детермінованим рівнем фінансового стану підприємства.

Поняття «фінансово-економічна безпека підприємства» науковці трактують неоднозначно, що підтверджують дані таблиці 1.

Фінансово-економічна безпека підприємства є досить складною системою, що містить певний набір внутрішніх характеристик, спрямованих на забезпечення ефективності використання матеріальних, трудових, інформаційних і фінансових ресурсів [4].

Таблиця 1

Сучасні підходи щодо визначення фінансово-економічної безпеки

Автори	Сутність визначення
І. Мойсеєнко, О. Марченко [5, с. 28]	Це такий його фінансово-економічний стан, який забезпечує захищеність його фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз та створює необхідні фінансово-економічні передумови для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періодах.
В. Столбов, Г. Шаповал [6, с. 5]	Стан захищеності його ресурсів та інтелектуального потенціалу від наявних та потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування, який характеризується високими фінансовими показниками діяльності та перспективою економічного розвитку в майбутньому.
О. Трухан [7, с. 30]	Трактується одночасно з двох позицій – статичної (як результат діяльності підприємства на певну дату) та динамічної (розвиток підприємства в умовах фінансово-економічної безпеки в короткостроковій та довгостроковій).
Т. Васильців [8]	Здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську, зокрема й фінансову діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їхній рівень та нівелювати вплив ризиків внутрішнього і зовнішнього середовища.
В. Ільчук, В. Садчиков [9]	Це не тільки захищеність капіталу підприємств, організацій, установ, але і їх готовність створювати нові механізми реалізації фінансових угод, захисту прав усіх учасників фінансових відносин, а також упорядкування і здійснення контролю за фінансово-економічними потоками та відповідний рівень страхування різного роду непередбачуваних ризиків.

Розрізняють такі критерії визначення фінансово-економічної безпеки підприємства: функціональний, статичний і ресурсний (рис. 1).

Отже, аналіз окремих визначень щодо сутності фінансово-економічної безпеки показав, що в наведених формулюваннях спільним є трактування фінансової безпеки як такого фінансового стану підприємства, який характеризується стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз та передбачає найбільш ефективно використання наявних фінансових ресурсів підприємства.

До об'єктів фінансово-економічної безпеки підприємства слід віднести:

- саме підприємство, його господарську систему та всі ресурси (фінансові, матеріальні, інформаційні, кадрові), основні та оборотні фонди;

- стейкхолдери підприємства (власники акцій акціонерного товариства та його контрагенти – партнери, конкуренти, покупці, постачальники тощо);

- колектив підприємства із його корпоративною культурою, а також кожен працівник підприємства зокрема; сукупність бізнес-процесів, які забезпечують функціонування підприємства та досягнення його стратегічних цілей [10].

Фінансову безпеку розглядають як систему, яка дасть змогу виявити потенційні загрози і ризики, оперативно знаходити ефективні шляхи протидії, що гарантує стійкий фінансовий стан суб'єктів господарювання, можливість подальшого розвитку та виживання. Для цього необхідно постійно здійснювати аналіз середовища функціонування суб'єктів господарювання та визначення факторів, які впливають на фінансову безпеку [11].

За цих умов нагальним є обґрунтування заходів забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Управління фінансово-економічною безпекою підприємства спрямоване на виконання таких завдань: встановлення системи фінансових інтересів підприємства, які потребують захисту в процесі функціонування підприємства, зокрема пошук ефективних методів максимізації

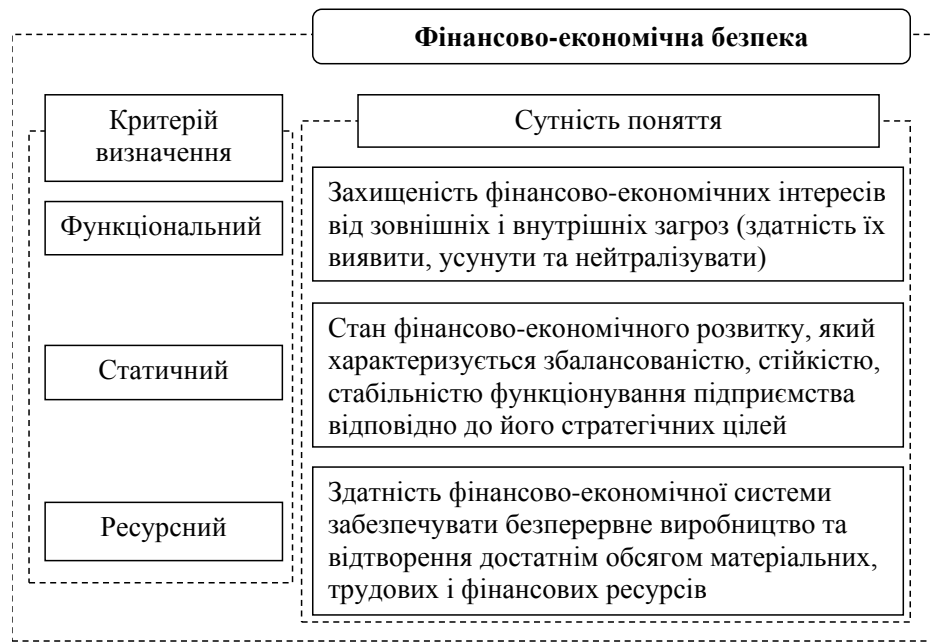

Рис. 1. Підходи до визначення сутності поняття «фінансово-економічна безпека» підприємства [4, с. 168]

ринкової вартості підприємства; ідентифікація та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз реалізації фінансових інтересів підприємства; забезпечення ефективної нейтралізації загроз фінансовій безпеці підприємства [8, с. 70].

Вагоме місце в процесі підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства посідають економічні заходи, метою яких є покриття збитків та усунення причин їхнього виникнення, відновлення (збереження) ліквідності та платоспроможності, скорочення суми заборгованості, поліпшення структури оборотних коштів тощо. Діяльність із формування надійної системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві може передбачати застосування таких економічних заходів: оптимізацію прямих та непрямих витрат діяльності; впровадження кошторисного фінансування та централізація коштів; економію ресурсів; зменшення дебіторської заборгованості; вдосконалення системи взаєморозрахунків; покращення системи стимулювання праці; покращення ціноутворення; оптимізацію джерел фінансування діяльності та розвитку підприємства.

Висновки. Отже, підприємства постійно знаходяться під впливом різних загроз і факторів, які безпосередньо впливають на їх фінансово-економічну безпеку та здатні призвести до фінансової кризи. Тому актуальними залишаються дослідження, що пов'язані із визначенням сутності фінансово-економічної безпеки та обґрунтування шляхів її забезпечення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бондаренко О. Фінансово-економічна безпека підприємства : теоретичний та практичний аспекти [Електронний ресурс] // О. Бондаренко, В. Сухецький. – Ефективна економіка. – 2014. – № 10. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3580>.
2. Гаруст Ю. Фінансово-економічна безпека підприємства АПК : теоретико-правові аспекти / Ю. Гаруст, А. Перелазний // Форум права. – 2015. – № 5. – С. 39–44.
3. Економічна безпека : навч. посіб. для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ. Рекомендовано МОН / За ред. З. Варналія. – К., 2009. – 647 с.
4. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів [Текст] : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Фролова ; [С. Фролов, О. Козьменко, А. Бойко та ін.]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 332 с.
5. Мойсеєнко І., Марченко О. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посібник. – Львів, 2011. – 380 с.
6. Столбов В. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств / В. Столбов, Г. Шаповал // Комунальне господарство міст : Зб. наук. праць. – Вип. 111. – С. 103–107.
7. Трухан О. Наукова інтерпретація функцій стратегічного управління підприємствами / О. Трухан // Вісник Хмельницького національного університету / Економічні науки. – 2010. – № 1. – Т. 2. – С. 29–35.
8. Васильців Т. Фінансово-економічна безпека підприємств України : стратегія та механізми забезпечення [монографія] / Т. Васильців. – Львів : ВИДАВНИЦТВО, 2012. – 386 с.
9. Ільчук В., Садчиков В. Шляхи підвищення фінансово-економічної безпеки підприємств аграрного бізнесу / В. Ільчук, В. Садчиков // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2013. – № 2(66). – С. 209–217.
10. Давидюк Т. Фінансово-економічна безпека чи фінансова складова економічної безпеки : епістемологічний підхід // Т. Давидюк / Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2013. – Вип. 1(25). – С. 39–52.
11. Некрасенко Л., Рибалка Ю. Складові управління фінансовою безпекою підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf>.